

JEDYNA TAKA DYSPOZYTORNIA

Dyspozytornia to pomieszczenie lub budynek wyposażone w środki łączności, monitoringu lub urządzenia sterownicze, z którego centralnie kieruje się na przykład ruchem pojazdów. Stara dyspozytornia znajduje się w Gnieźnie, w parowozowni, która już niestety nie pełni swoich funkcji. Należy ona do rejestru zabytków.

Dyspozytornia w 1976 r.

Dyspozytornia bramowa w Gnieźnie jest jedyną w Europie, podobnie jak drewniany żuraw węglowy. Powstała ona w 1942 r. w okresie intensywnej rozbudowy zaplecza technicznego stacji kolejowej Gniezno. Po zakończeniu II Wojny Światowej dyspozytornia do 2009 r. pełniła swoje pierwotne funkcje. Budynek był jednym z ważniejszych elementów systemu urządzeń

infrastruktury kolejowej oraz jest przykładem zastosowania unikatowych rozwiązań techniczno – budowlanych. Dyspozytornia lokomotywowni zajmuje centralne miejsce w zespole przemysłowym. Została umieszczona pomiędzy dwoma budynkami lokomotywowni i torowiskami, w sąsiedztwie wieży wodnej. Budynek dyspozytorni zachował plan, bryłę, konstrukcję i materiał z czasów budowy. Bryła budynku jest dwuczęściowa, składa się z parteru z klatką schodową oraz piętra z pomieszczeniami dyspozytora. Budowla jest postawiona z czerwonej cegły oraz zakończona trójkątnym dachem. W budynku zastosowana została nietypowa konstrukcja bramowa ustroju nośnego, który opiera się na czterech kolumnach naprzeciwko których znajduje się duża bryła na szerokości wszystkich kolumn.

Dyspozytornia w 2020 r.

(zdjęcia pochodzą z prywatnej kolekcji Kajetana Majewskiego)

Taka konstrukcja przyciąga uwagę swoją unikatowością i także mnie bardzo zainteresowała; niestety mury dyspozytorni zostały zniszczone graffiti, co psuje ogólny obraz tego budynku. Obecnie zastosowanie tej konstrukcji może wydawać się dziwne, ale w czasach budowania dyspozytorni nie było miejsca na standardowy budynek i była to możliwość sporego zagospodarowania przestrzeni. Pod dyspozytornią spokojnie mógł przejechać pociąg. Ciekawą formą dokładniejszego zapoznania się z dyspozytornią i innymi budynkami parowozowni są Dni Pary organizowane w Gnieźnie corocznie od 2010 roku.

Zdjęcie z Dni Pary w 2019 r.

Moim zdaniem budynki z dawnych lat naprawdę dobrze pełniły swoją rolę. Miały też w sobie coś artystycznego. Obecnie trwają prace projektowe nad zagospodarowaniem terenów zabytkowego zespołu stacji Gniezno łącznie z budynkiem dyspozytorskim. Myślę że nie powinien on stać bezczynnie i niszczeć, mogłaby to być naprawdę ciekawa atrakcja turystyczna, którą zainteresowało by się więcej osób niż obecnie.

Alicja Kusz

Źródła zdjęć:

<https://www.gniezno24.com/kultura/item/17903-jubileuszowe-dni-pary-program>

<https://www.czaswdroge.pl/parowozownia-gniezno-czyli-kolejowa-historia-miasta/>

<https://zabytek.pl/pl/obiekty/g-239114?langset=true>

<http://poznanskaspacerowka.pl/2019/10/22/parowozownia-gniezno/>

https://poznan.fotopolska.eu/Gniezno/b51828,Dworzec_kolejowy.html